

Monitorowanie i Diagnostyka w Systemach Sterowania

**Wydział Elektrotechniki i Automatyki
Katedra Elektrotechniki, Systemów Sterowania i Informatyki
dr hab. inż. Michał Grochowski**

Monitorowanie i Diagnostyka w Systemach Sterowania

na studiach II stopnia specjalności: Systemy Sterowania i Podejmowania Decyzji

---

Analiza składników podstawowych - wprowadzenie (Principal Components Analysis - PCA)

Opracował: dr inż. Michał Grochowski

kiss.pg.mg@gmail.com

michal.grochowski@pg.edu.pl

tel: 58 347 23 57

Motywacja:

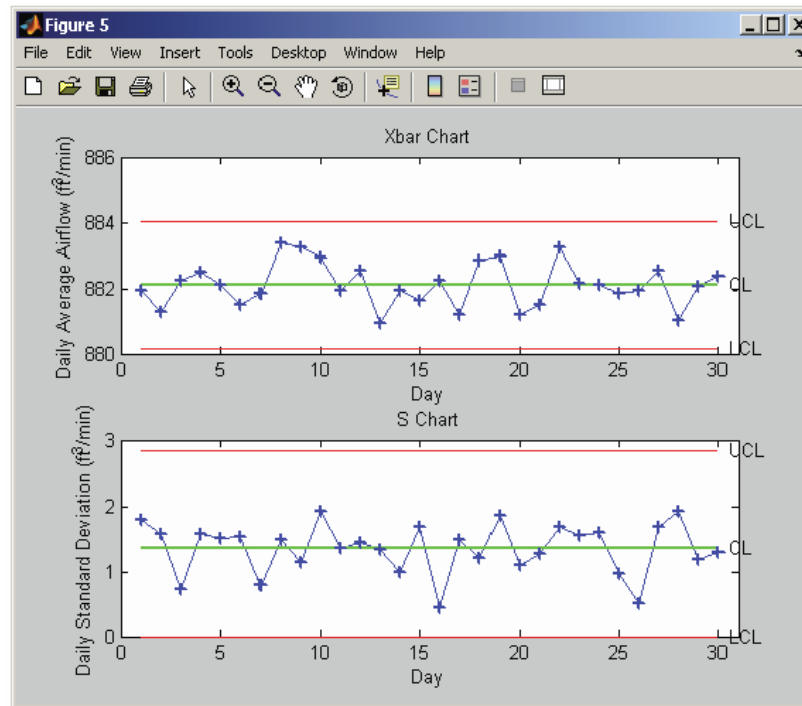
- niemożliwe jest śledzenie przez operatora setek/tysięcy zmiennych;
- w większości przypadków wczesne wykrycie awarii jest niemożliwe „nieuzbrojonym okiem”
- uszkodzenia/awarie/dysfunkcje są łatwiejsze do wykrycia poprzez analizę wielu zmiennych procesowych;

Jedno z możliwych rozwiązań:

**Wielowymiarowa analiza statystyczna,
np. Analiza Składników Podstawowych
(Principal Components Analysis – PCA)**

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

- Najprostszą z metod statystycznych jest jednowymiarowa analiza statystyczna poszczególnych zmiennych procesu;
- dla każdej zmiennej ustalane są dolna i górna granica kontrolna, której przekroczenie wskazuje stan „alarmowy” (np. karty kontrolne Shewharta);
- jednowymiarowe metody statystyczne ustalają próg dla każdej ze zmiennych z osobna;

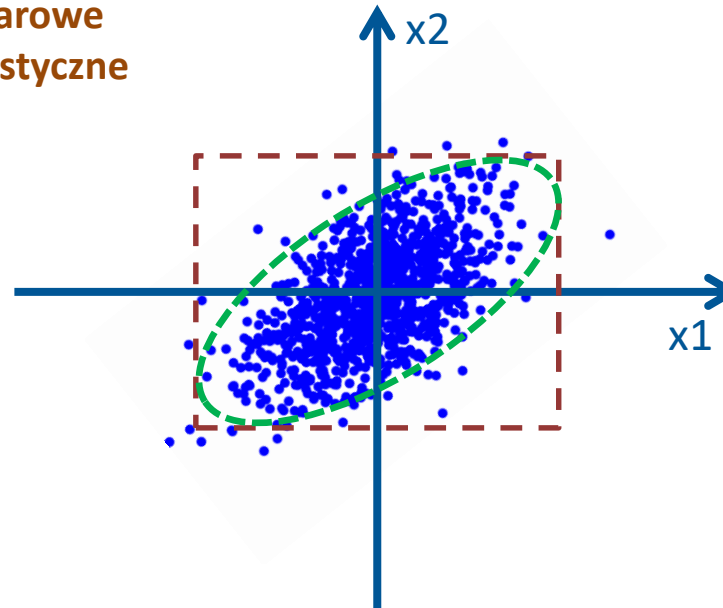

UCL – Górna granica kontrolna;
LCL – Dolna granica kontrolna;

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

- jednowymiarowe metody statystyczne ustalają próg dla każdej ze zmiennych z osobna;
- nie analizują (ignorują) fakt korelacji pomiędzy zmiennymi;
- dane „anormalne” mogą być zaklasyfikowane jako „normalne”

Jednowymiarowe
metody statystyczne

Wielowymiarowe
metody statystyczne

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

Przy pomocy dwóch metod badano stężenie pewnego składnika w analizowanym związku chemicznym.

Table 1.1. Data for Chemical Example

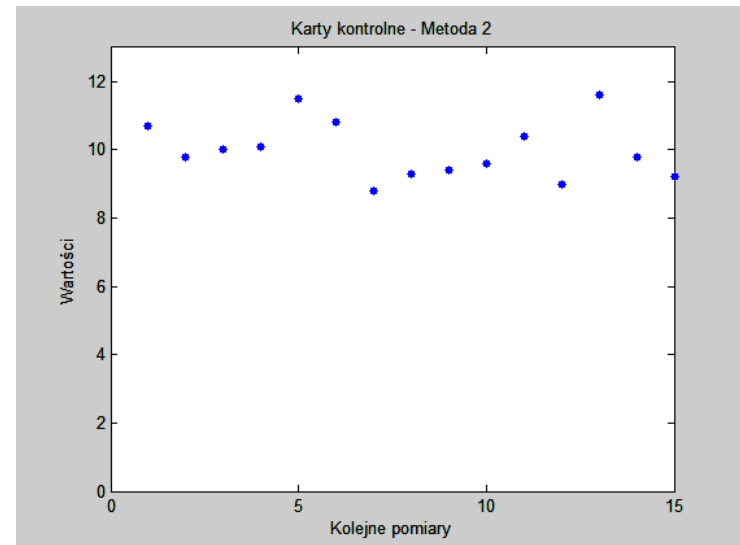
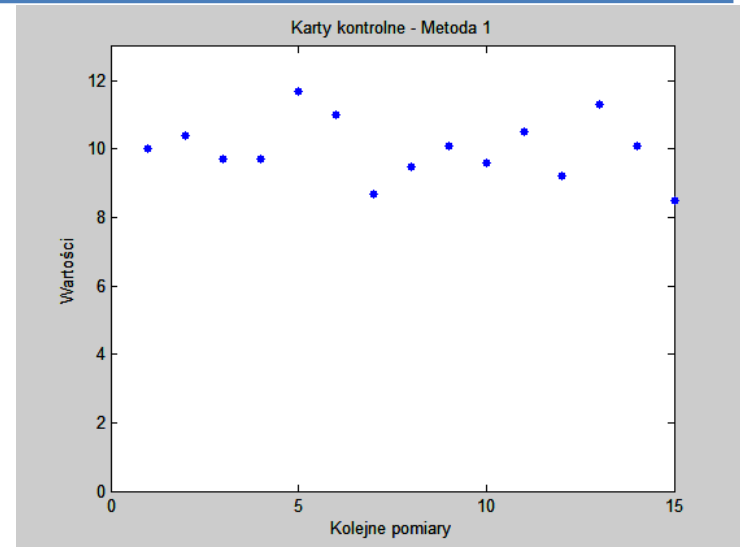
Obs. No.	Method 1	Method 2
1	10.0	10.7
2	10.4	9.8
3	9.7	10.0
4	9.7	10.1
5	11.7	11.5
6	11.0	10.8
7	8.7	8.8
8	9.5	9.3
9	10.1	9.4
10	9.6	9.6
11	10.5	10.4
12	9.2	9.0
13	11.3	11.6
14	10.1	9.8
15	8.5	9.2

źródło: S. Joe Qin. Process Chemometric Techniques and Applications. Department of Chemical Engineering. The University of Texas at Austin

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

Próbki z analizowanego procesu były pobierane w momencie gdy proces przebiegał „normalnie”.

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

Dodatkowo zebrano również 4 próbki (A,B,C,D) podczas których proces przebiegał w sposób „anormalny”.

Table 1.1. Data for Chemical Example

Obs. No.	Method 1	Method 2
1	10.0	10.7
2	10.4	9.8
3	9.7	10.0
4	9.7	10.1
5	11.7	11.5
6	11.0	10.8
7	8.7	8.8
8	9.5	9.3
9	10.1	9.4
10	9.6	9.6
11	10.5	10.4
12	9.2	9.0
13	11.3	11.6
14	10.1	9.8
15	8.5	9.2

Point	x_1	x_2
A	12.3	12.5
B	7.0	7.3
C	11.0	9.0
D	7.3	9.1

źródło: S. Joe Qin. Process Chemometric Techniques and Applications. Department of Chemical Engineering. The University of Texas at Austin

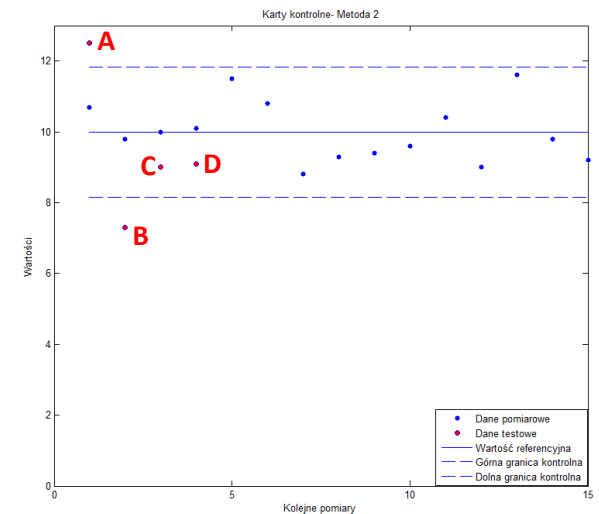
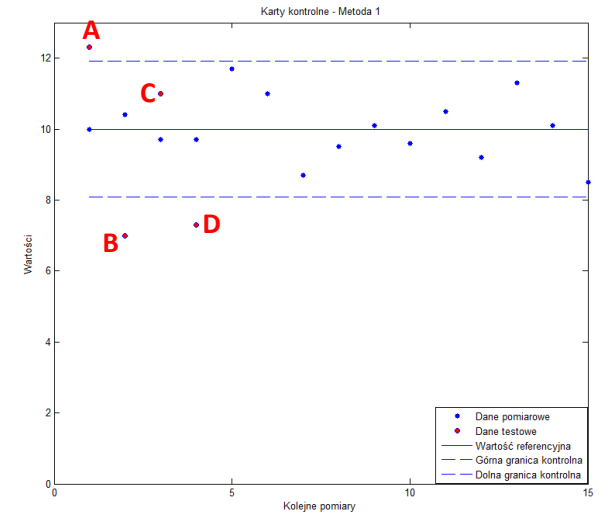

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

W celu kontroli jakości przebiegu użyto Kart (wykresów) kontrolnych (Control Charts).

W tym celu wyznaczono granice kontrolne poprawności przebiegu procesu (dolną i górną), przy założeniu 95% ufności danym.

Point	x_1	x_2
A	12.3	12.5
B	7.0	7.3
C	11.0	9.0
D	7.3	9.1

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

Granice kontrolne

Odchylenie standardowe zmiennej pomnożone przez 2.145 (rozkład t studenta dla 95% i 14 stopni swobody).

Oznacza to że próbki będą się znajdować w granicach kontrolnych z prawdopodobieństwem 95%.

$$GGK1 = 10 + 2.145 * 0.89 = 11.91$$

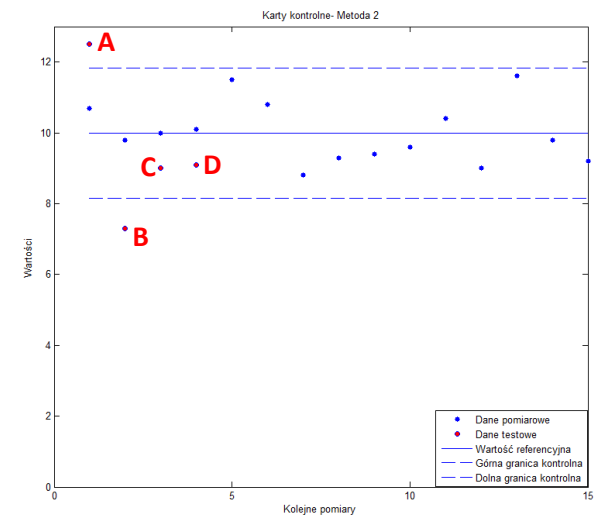
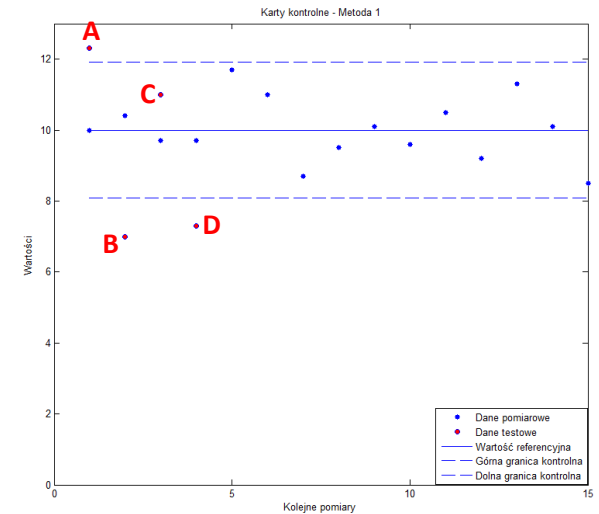
$$DGK1 = 10 - 2.145 * 0.89 = 8.09$$

$$GGK2 = 10 + 2.145 * 0.86 = 11.84$$

$$DGK2 = 10 - 2.145 * 0.86 = 8.16$$

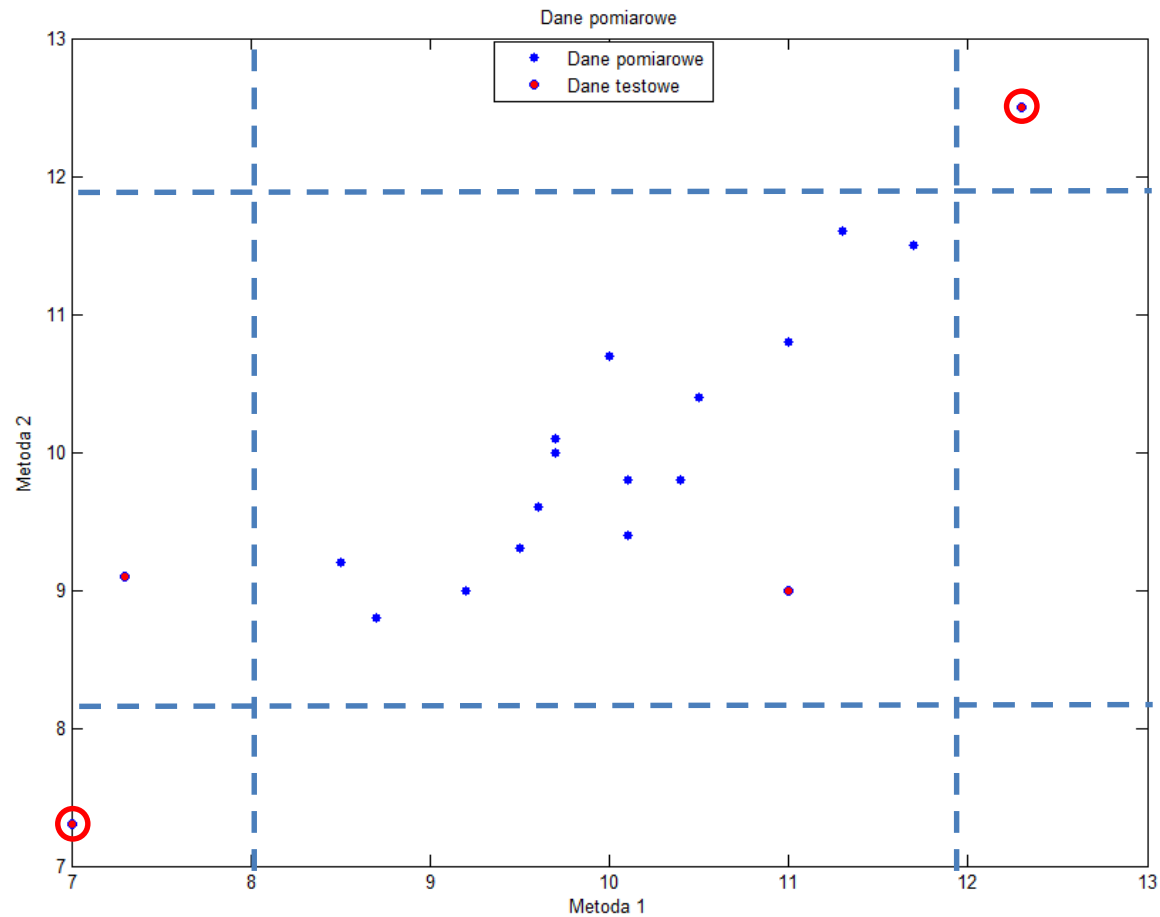
Jeżeli zmienne byłyby nieskorelowane (ale tu są) to prawdopodobieństwo że oba pomiary będą w granicach kontrolny wyniesie $0.95 * 0.95 = 0.9 \Rightarrow 90\%$.

Dla 9 nieskorelowanych zmiennych byłoby to $0.95^9 = 0.63$.
Jeżeli zmienne są idealnie skorelowane to pozostaje 0.95,
Jeżeli są trochę skorelowane to coś pomiędzy 0.9 a 0.95.

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład

GGK1 = 11.91

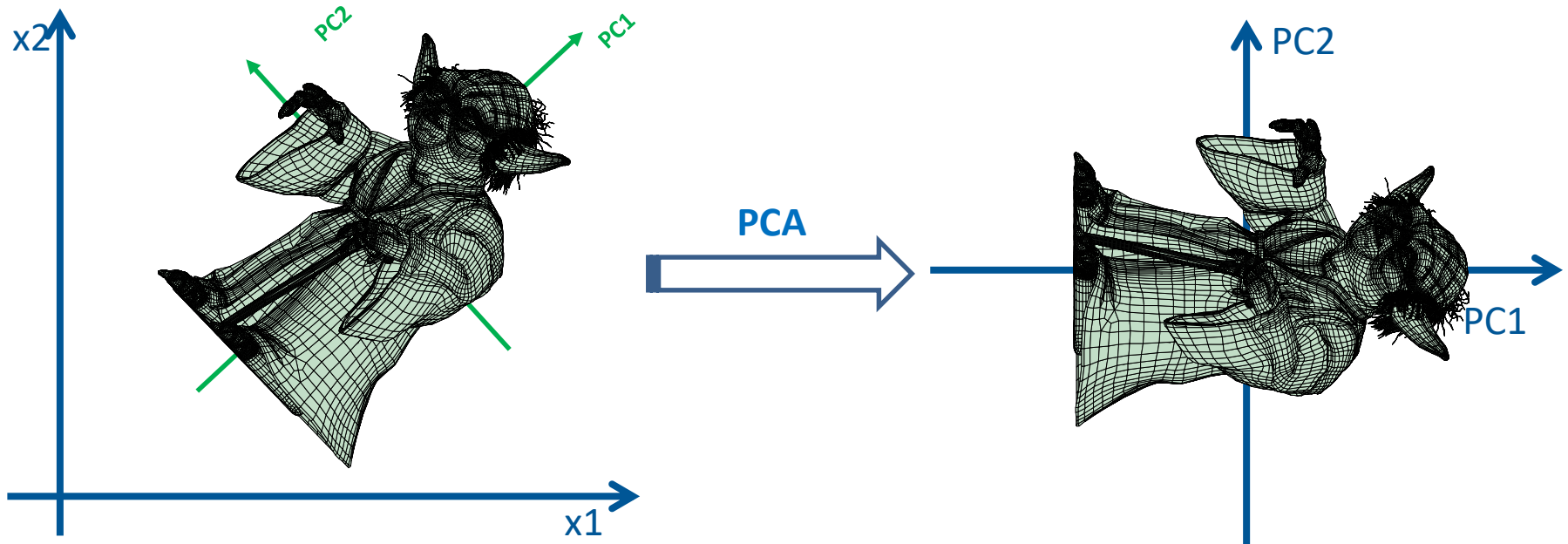
DGK1 = 8.09

GGK2 = 11.84

DGK2 = 8.16

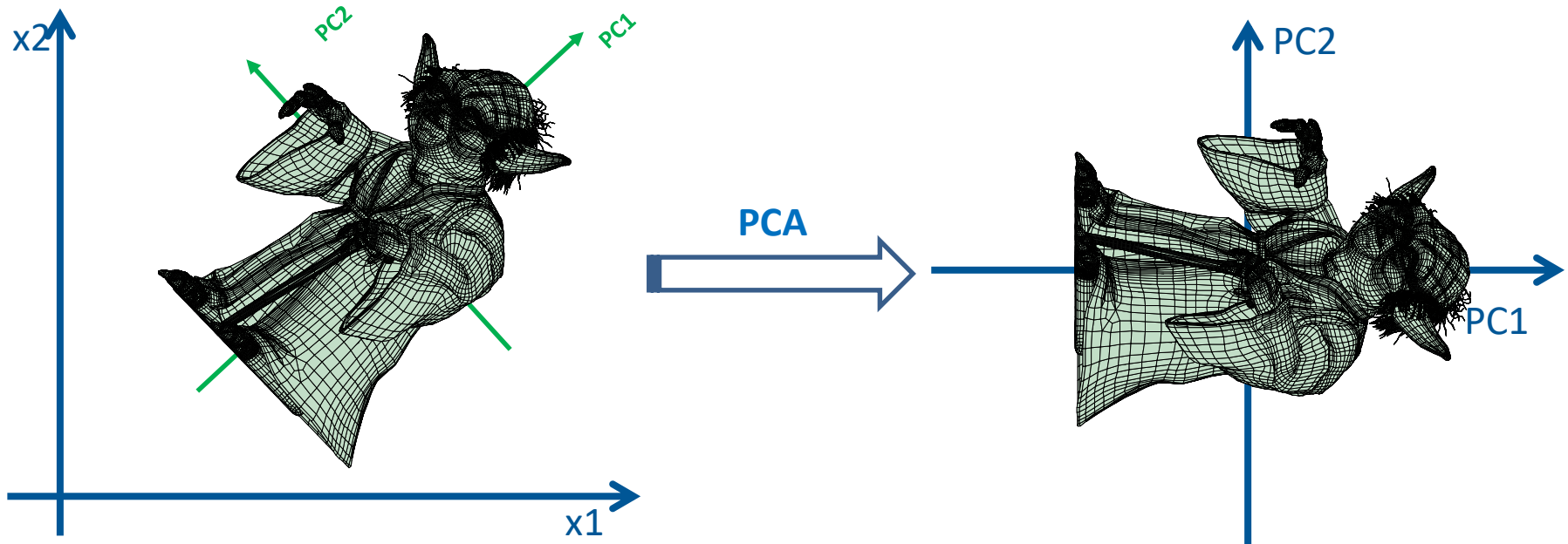
Idea metody Analizy Składowych Podstawowych:

- Najpopularniejszą metodą wielowymiarowej analizy statystycznej jest metoda Analizy Składowych Głównych/Podstawowych – PCA (Principal Components Analysis);
- Ideą PCA jest dobór minimalnej ilości nowych zmiennych do możliwie dokładnego opisu wariacji (zmienności) danych wejściowych (np. pomiarowych), przy użyciu kombinacji liniowych oryginalnych zmiennych;
- Składowiki główne są dobrane zgodnie z kierunkami opisującymi największą zmienność (wariancję) procesu

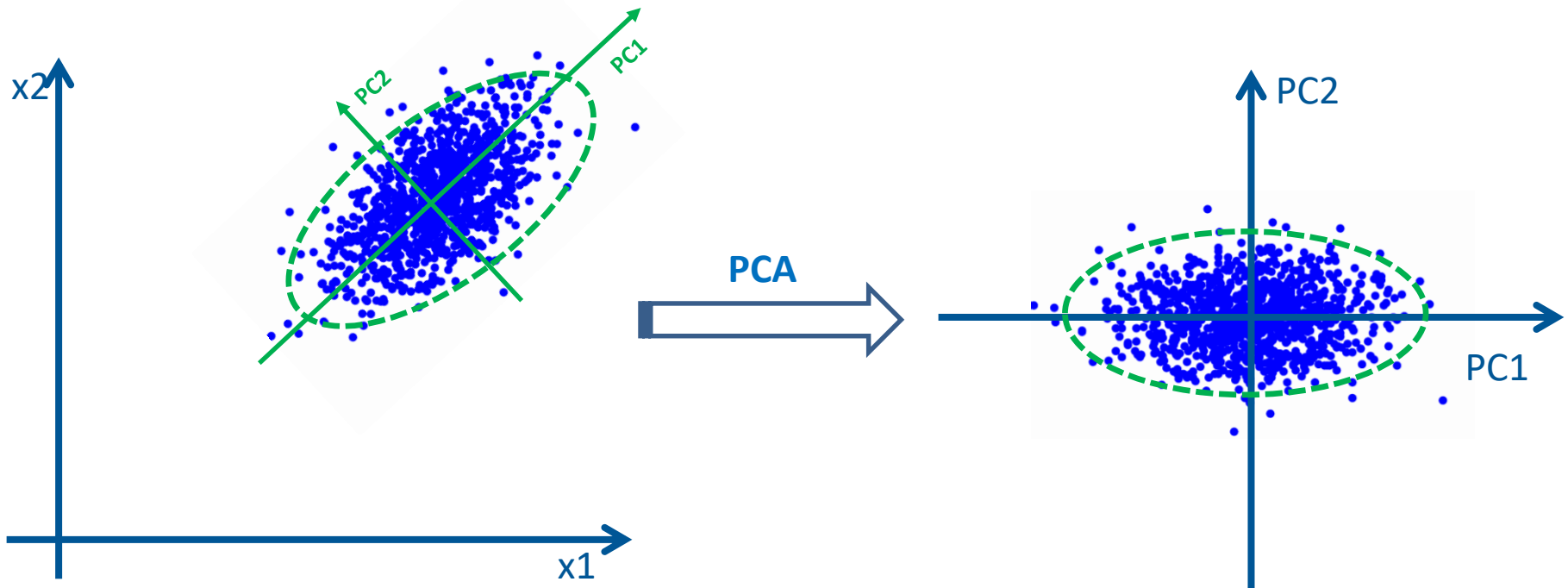
Idea metody Analizy Składników Podstawowych:

- Tworzymy nowy układ współrzędnych oparty o nowe, nieskorelowane zmienne – składniki główne (PCs);
- Kierunki te są do siebie ortogonalne;
- Dane podczas obróbki wstępnej są normalizowane i sprowadzane do wartości średniej równej 0;
- Analiza PCA ma sens jedynie wtedy gdy dane są ze sobą skorelowane !!!

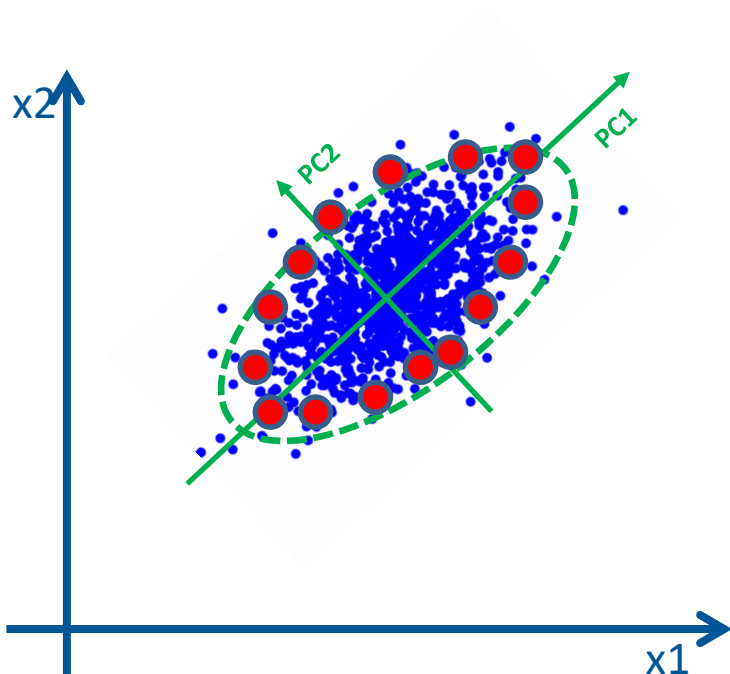
Idea metody Analizy Składowików Podstawowych:

- Tworzymy nowy układ współrzędnych oparty o nowe, nieskorelowane zmienne – składowiki główne (PCs);
- Kierunki te są do siebie ortogonalne;
- Dane podczas obróbki wstępnej są normalizowane i sprowadzane do wartości średniej równej 0;
- Analiza PCA ma sens jedynie wtedy gdy dane są ze sobą skorelowane !!!

Idea metody Analizy Składników Podstawowych:

Rozkład Gaussowski 2D

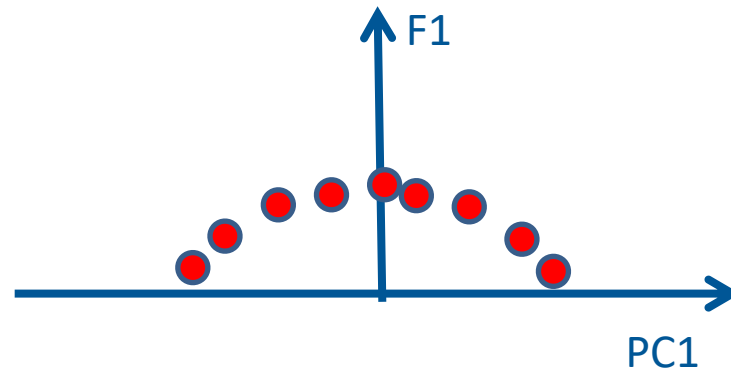

Projekcja
na PC1
i PC2

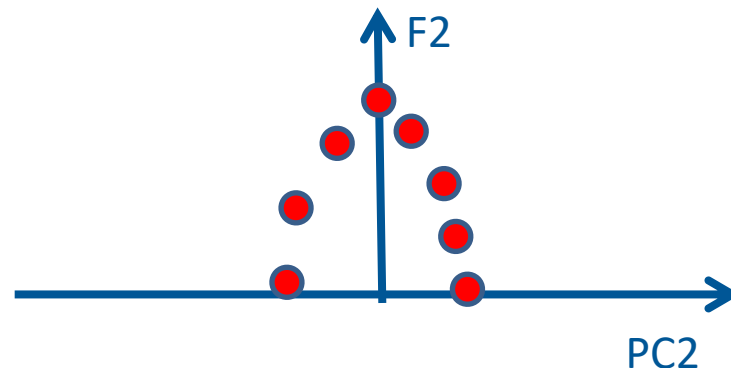

Nieskorelowane
zmienne !!

Rozkład Gaussowski
(średnia1, wariancja1)

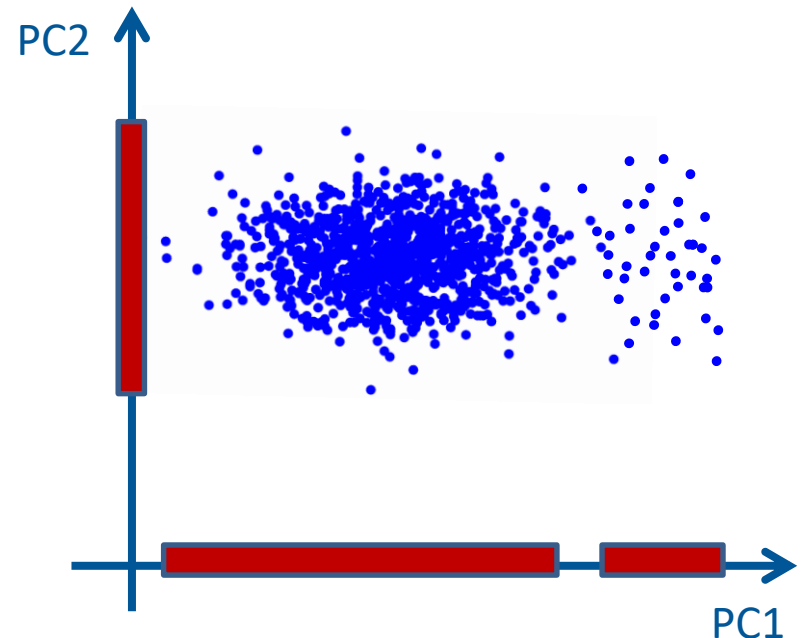
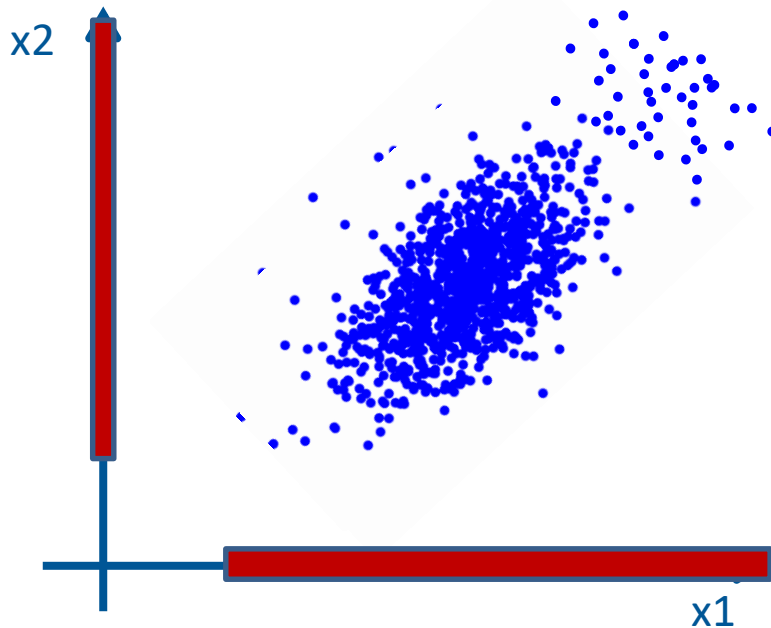

Rozkład Gaussowski
(średnia2, wariancja2)

Idea metody Analizy Składników Podstawowych:

Poprzez obrót przestrzeni, PCA ułatwia (a często umożliwia) wyodrębnienie/rozdzielenie grup danych (pierwszy krok do klasteryzacji, klasyfikacji itp...)

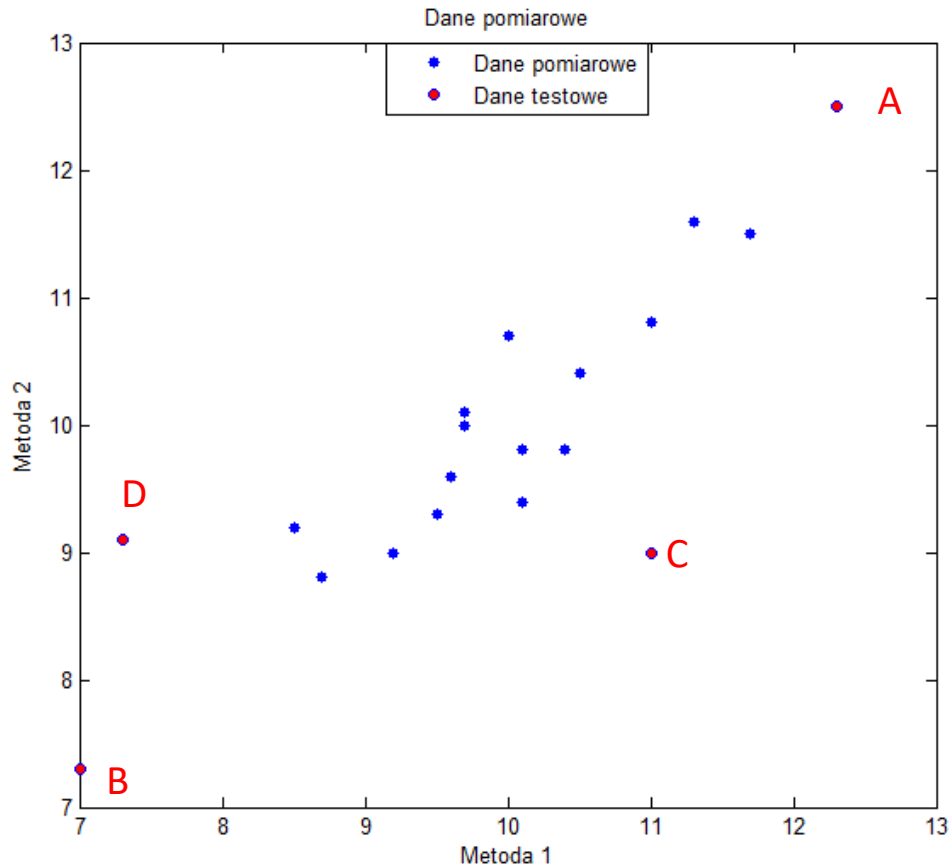

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład cd...

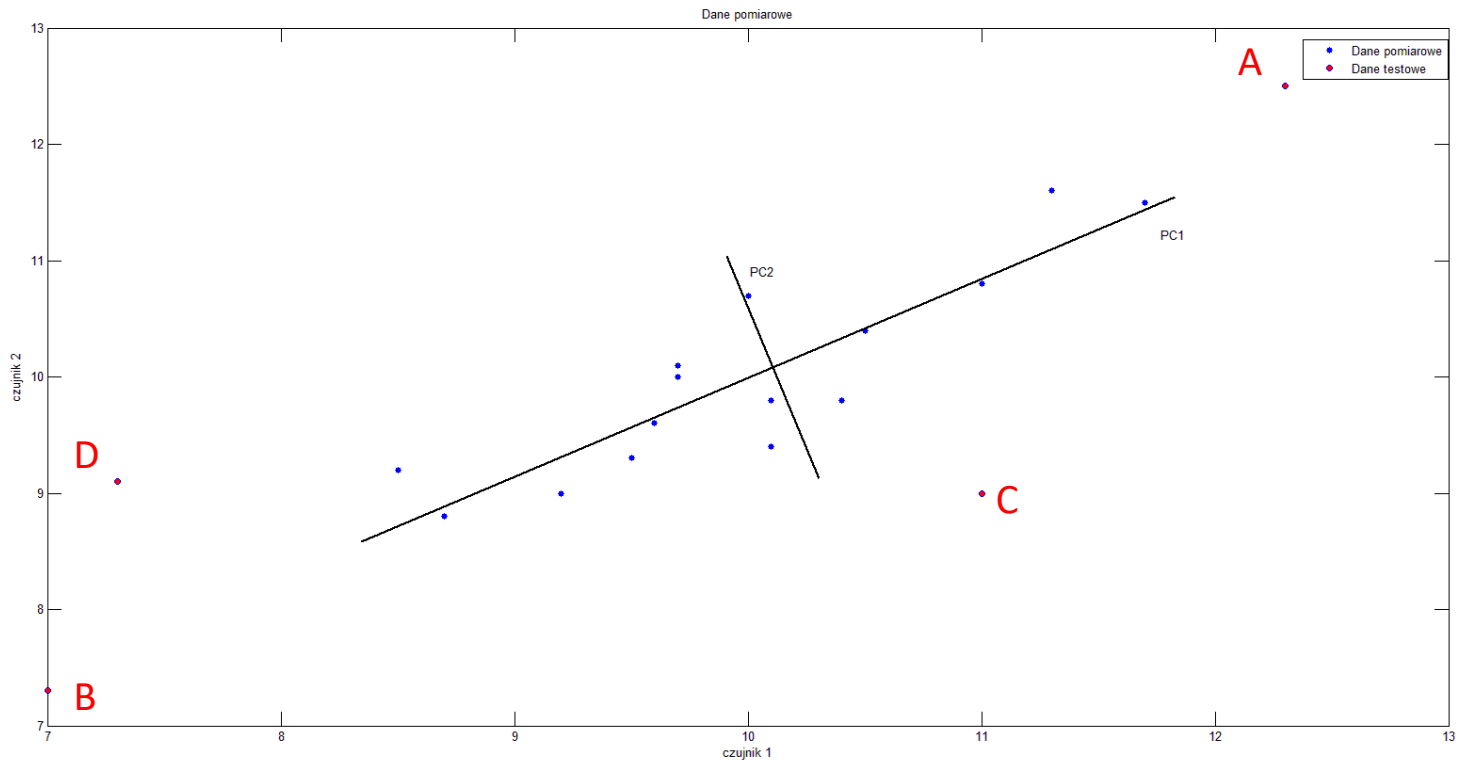
Dane pomiarowe oraz testowe

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład cd...

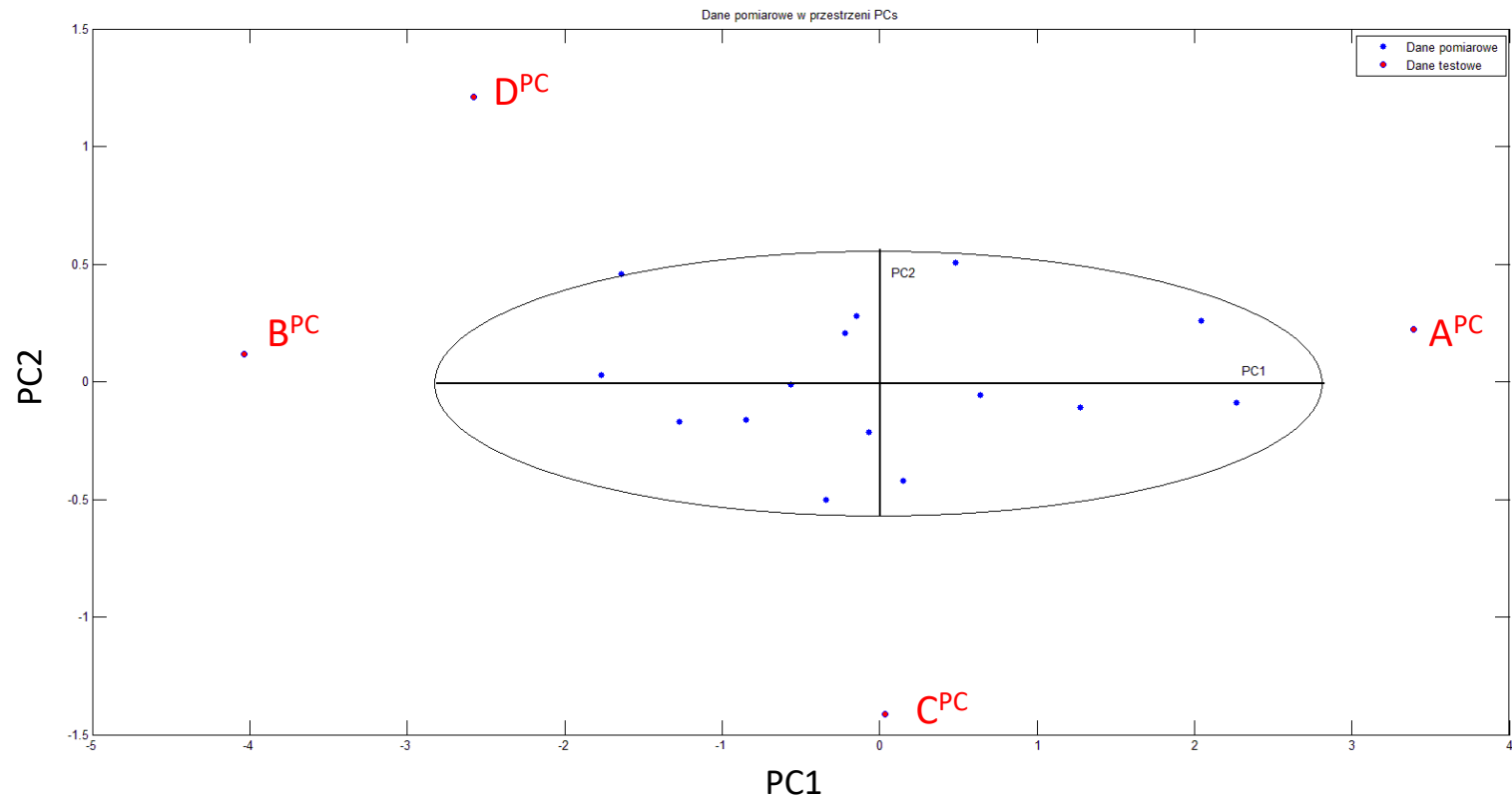
Składniki główne procesu

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Przykład cd...

Dane pomiarowe oraz testowe przetransponowane do przestrzeni składowych głównych (PCs)

Monitoring procesu

Miara Hotellinga (T^2)

Jest ważoną odwrotnością wariancji pomiarów, sumą kwadratów euklidesowej odległości od punktu przecięcia się osi PCs, przeładowanej serii pomiarów:

$$T^2 = X^{PC} \cdot \text{Variancja}^{-1} \cdot (X^{PC})^T$$

Punkty o jednakowej wartości T^2 tworzą hipereliptyczne powierzchnie o promieniach proporcjonalnych do rozłożonych wzdłuż nich wariancji sygnału.

Graniczna miara Hotellinga

$$T_{\text{lim}}^2 = \frac{M(N-1)}{N-M} F(\alpha, M, N-M)$$

M – ilość (rozmiar) zmiennych pomiarowych (liczba stopni swobody licznika);

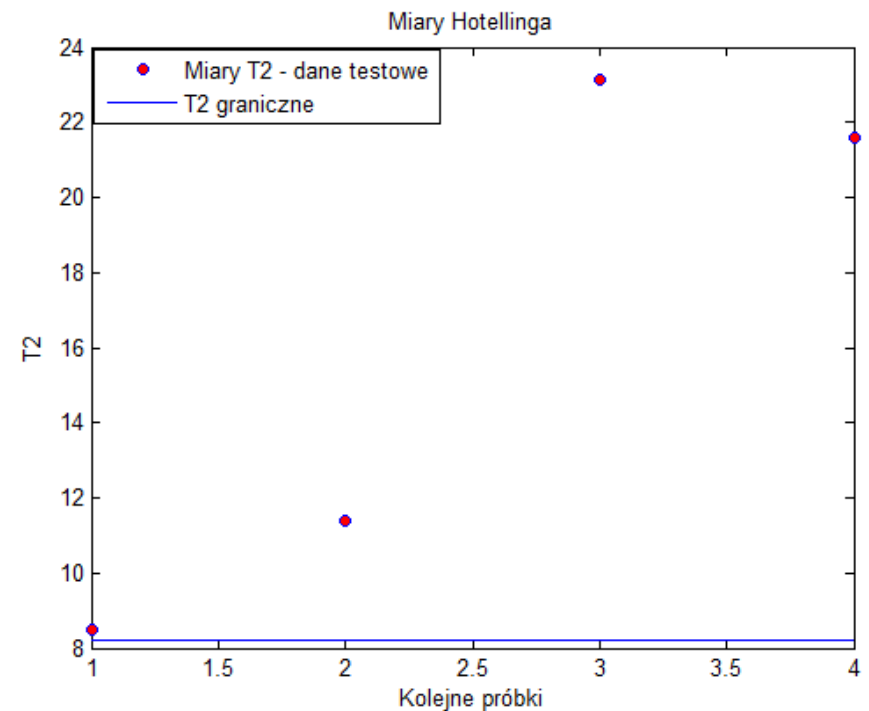
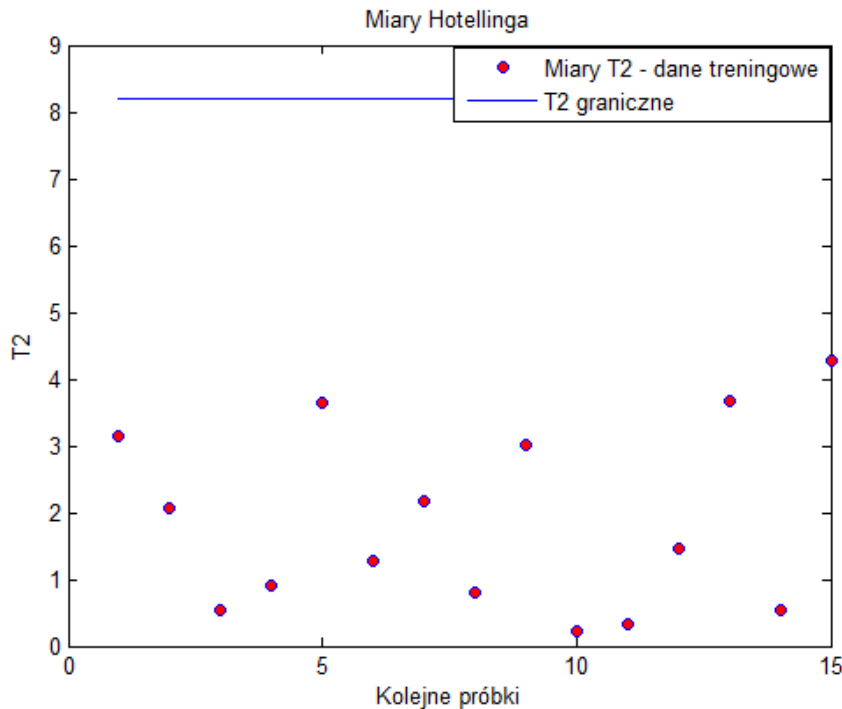
N – ilość danych pomiarowych (liczba stopni swobody mianownika);

α – przedział ufności danych;

F – funkcja rozkładu gęstości prawdopodobieństwa

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Monitoring procesu przy użyciu miary Hotellinga

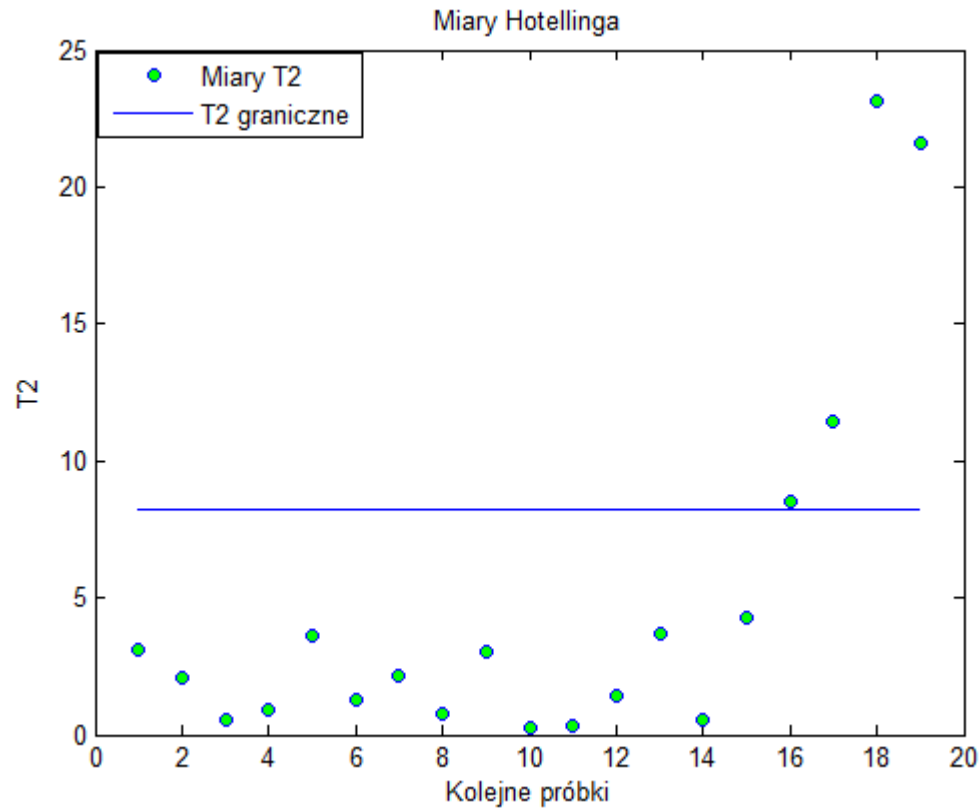
$$T_{\text{lim}}^2 = \frac{M(N-1)}{N-M} F(\alpha, M, N-M) =$$

$$= \frac{2(15-1)}{15-2} F(0.95, 2, 15-2) = 8.197$$

M – ilość (rozmiar) zmiennych pomiarowych (liczba stopni swobody licznika);
 N – ilość danych pomiarowych (liczba stopni swobody mianownika);
 α – przedział ufności danych;
 F – funkcja rozkładu gęstości prawdopodobieństwa

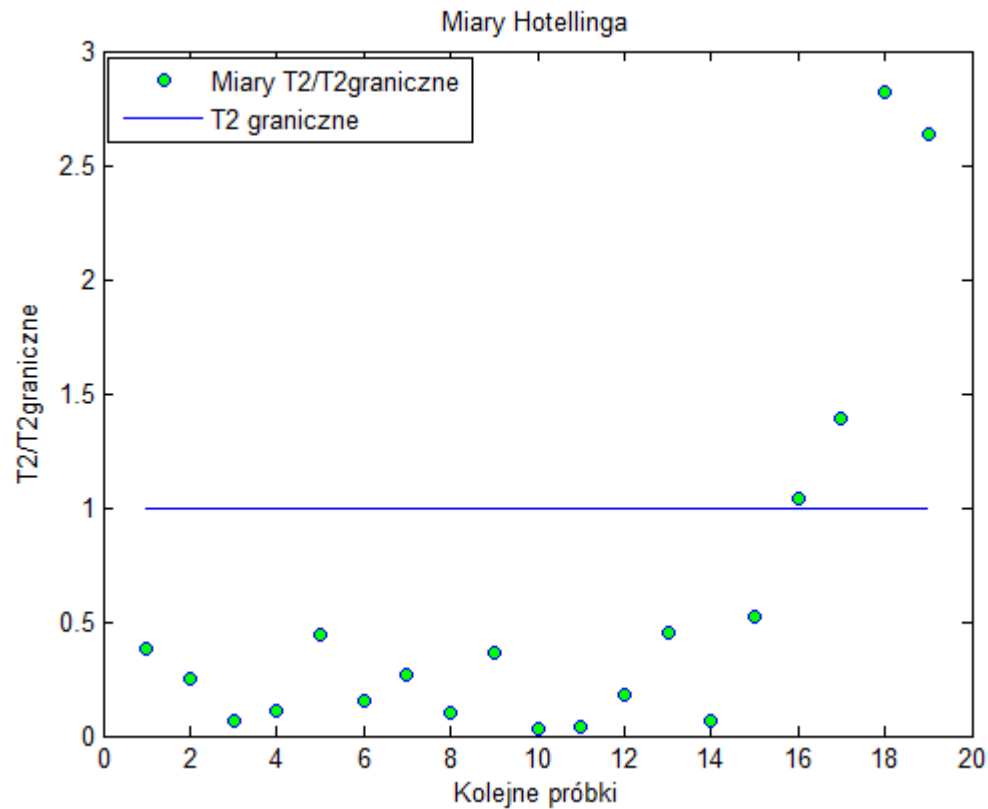
Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Monitoring procesu przy użyciu miary Hotellinga

Porównanie jedno i wielowymiarowych metod statystycznych:

Monitoring procesu przy użyciu miary Hotellinga

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Obraz oryginalny (512x512)

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 30 %

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 50 %

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 75 %

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 90 %

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 95 %

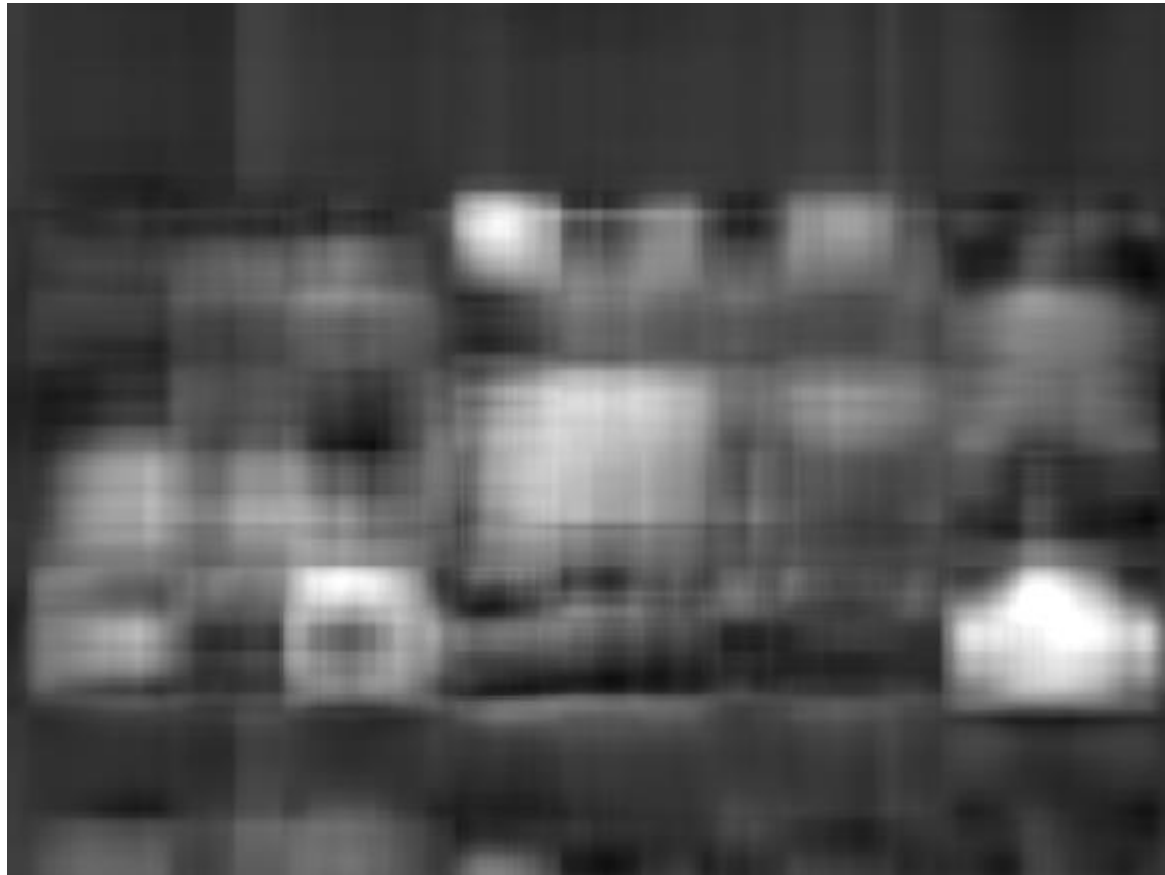

Inne zastosowania PCA

Kompresja obrazu

Kompresja 99 %

Inne zastosowania PCA

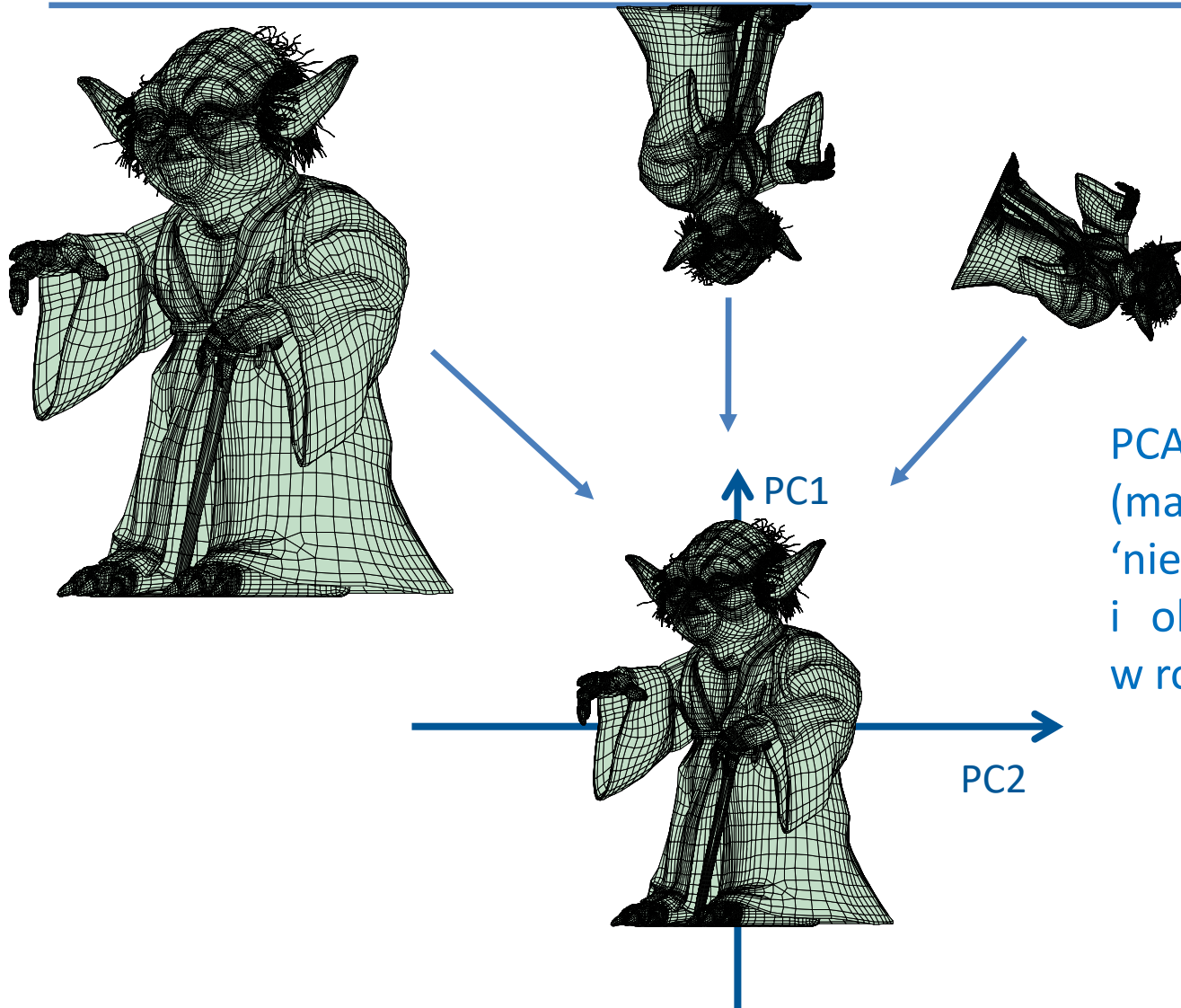
Rozpoznawanie twarzy – Metoda Eigenfaces

Inne zastosowania PCA

Rozpoznawanie twarzy

PCA jest transformacją (mapowaniem) które jest 'niewrażliwe' na skalę i obrót danych => cenne w rozpoznawaniu obiektów

Dziękuję za uwagę